

Position Paper

Bestuurlijke organisatie en Democratie

Nederland staat voor grote fysieke uitdagingen. Er moeten veel huizen worden gebouwd, de stikstofaanpak vraagt veel van het landschap en de energietransitie moet een plek krijgen. Om deze transitie voor elkaar te krijgen, is nauwe samenwerking tussen Rijk en medeoverheden cruciaal. De aanpassing van onze fysieke leefomgeving vraagt om sterk partnerschap, voldoende mens en middelen, én om democratisch gelegitimeerde besluiten. Voor de gebiedsgerichte aanpak ligt deze legitimatie bij de provincies. Drie randvoorwaarden zijn daarbij van cruciaal belang: heldere afspraken, vertrouwen in de samenwerking en een stabiele financieringssysteem.

Ontwikkelagenda Vier Overheden

Maak een ontwikkelagenda met de vier overheden over de aanpak van de grote transitie (stikstof/landelijk gebied, klimaat/energie en wonen/bereikbaarheid), waarin je afsprekt wie waarvoor aan de lat staat, leg resultaatafspraken vast, kies voor een gebiedsgerichte aanpak, en zorg dat de interbestuurlijke en financiële randvoorwaarden stabiel, betrouwbaar, toekomst-bestendig en goed zijn. Laat ruimte voor meebewegen en leren gedurende de aanpak van de transitie.

- Roep op tot het maken van één ontwikkelagenda voor de transitie met alle overheden.
- Roep op om de minister van BZK en VRO hierin samen intensief op te trekken en daarin te coördineren voor de (samenhang tussen de) transitie.
- Benut provincies om keuzes op regionaal schaalniveau democratisch te legitimeren.

Nieuw beleid, nieuwe wetgeving

In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij nieuw beleid, nieuwe wetgeving een hoofdlijnen-brief aan de Kamer wordt gezonden, en dat een uitvoeringstoets wordt gedaan. De provincies hechten eraan betrokken te worden bij de hoofdlijnenbrief als het nieuwe beleid de decentrale overheden aangaat. Ook vragen de provincies om bij de uitvoeringstoets de decentrale overheden en partijen in de praktijk expliciet te betrekken (geen Haagse papieren oefening). Als laatste pleiten de provincies voor de vaste afspraak dat een artikel 2 Financiële Verhoudingenwet onderzoek wordt uitgevoerd naar de kosten en consequenties.

- Zorg voor een goede uitvoeringstoets met betrokkenheid van de praktijk waar het moet gebeuren die door alle ministeries wordt ingezet bij nieuw beleid en regelgeving die decentrale overheden raakt. Bovendien gaat dit altijd gepaard met een onderzoek naar de artikel 2-financiële verhoudingswet.

Stabiele financieringssysteematiek: Rust, Reinheid en Regelmaat

De huidige financieringssysteematiek en de maatregelen uit het coalitieakkoord leiden tot grote onzekerheid over de financiële positie van provincies op langere termijn en op korte termijn tot een instabiele provinciale meerjarenbegrotingen. Gezien de grote maatschappelijke opgaven en transitie in de fysieke omgeving, die tegelijk majeure investeringen en robuuste uitvoeringskracht van provincies vergen, is zekerheid verwerven over de structurele houdbaarheid van de financiële positie van provincies urgent en van groot belang. Een aflopend accres, een nieuwe financieringssysteematiek per 2025 waarbij de huidige belastinginkomsten per 2030 lijken te worden afgeschaft, en toenemende (noodzakelijke) investeringen vergroten deze zorg en onzekerheid. Daarbij is er op dit moment sprake van hoofdzakelijk incidenteel geld voor structurele opgaven.

- Deelt de minister de zorgen van de provincies omtrent de (middel)lange termijn houdbaarheid van de financiële positie van de provincies?
- Kan de minister met de mede fondsbeheerder spoedig zorgen voor stabiliteit in meerjarenperspectief?
- Kan de minister inzetten op uniforme monitoring en verantwoording bij de incidentele, sectorale middelen, en onderzoeken op welke wijze de decentrale overheden optimale eigen (manoeuvreer)ruimte hebben voor het inzetten van rijksmiddelen?

Adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers

De provincies en waterschappen vragen aandacht voor het Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers. Met het oog op de werving voor de verkiezingen van provincies en waterschappen in 2023 is het belangrijk dat het Adviescollege voor de zomer van 2022 een advies uitbrengt over de vergoeding voor leden van de Staten en de Algemeen Besturen (AB), zodat er gerichter kandidaten kunnen worden geworven.

- Zorg dat het Adviescollege snel start, zodat er ook met het oog op de werving van kandidaten voor de Staten- en waterschapsverkiezingen van 2023 – vóór de zomer van 2022 duidelijkheid is over de vergoedingen voor leden van de Staten en de Algemene Besturen.